

Kotitalouksien velkaantuminen

Risto Herrala, ekonomisti, rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Suomessa kotitalouksien velkaantumisen yleisty toisen maailmansodan jälkeen, jolloin asuntopolitiikan muutoksen myötä omistusasumisen suosio alkoi kasvaa. Kuluvalla vuosikymmenellä suomalaiset kotitaloudet ovat velkaantuneet nopeasti.

Suomen tilanne ei kuitenkaan ole kansainvälisesti ainutlaatuinen: kotitalouksien velan kasvu on useissa teollisuusmaissa ylittänyt tulojen kasvun jo joitakin vuosia. Ilmiö on herättänyt kysymyksiä paitsi velkaantumisen syistä, myös sen talouspoliittisista seurauksista. Erityisesti on kysytty, vaarantaako kotitalouksien velkaantuminen talouden vakaan kehityksen korkojen noustessa.

Taloustieteessä velkaantuminen nähdään pääasiassa positiiviseksi ilmiöksi. Velkaantamalla yritykset voivat paikata väliaikaista kassavajettaan tai rahoittaa investointejaan. Kotitalouksille velkaantuminen mahdollistaa suuret hankinnat, kuten asunnon tai auton oston. Myös pienemmät arkipäivän maksut hoidetaan usein luottokortilla. Velkaantuminen voi tukea talouden kasvua ja edistää kotitalouksien hyvinvointia.

Velkaantumispäätös vaatii kuitenkin harkintaa, eikä tilanteeseen vaikuttavien tekijöiden hallitseminen ole helppoa. Kotitalouksien voi olla vaikea hahmottaa edes keskeisiä asiaan vaikuttavia tekijöitä, kuten riskejä. Eräissä viimeaikaisissa kotitaloussektorin velkaantumista koskevissa akateemisissa tutkimuksissa on kyseenalaistettu kotitalouksien kyky riittävään velkasuunnitteluun (Miles 2005).

Keskuspankit ovat perinteisesti aktiivisesti seuranneet kotitalouksien

velkaantumista sektoritasolla luotto- ja korkotilastojen perusteella. Näiden tilastojen antama kuva velkaantumises-ta on kuitenkin talouspoliittisen keskustelun tarpeita ajatellen kovin rajallinen. Viime vuosina useat keskuspankit ovatkin julkaisseet mikroaineistoihin perustuvia selvityksiä kotitalouksien tilanteesta. Koska mikroaineistot sisältävät tietoja yksittäisistä kotitalouksista, niiden avulla pystytään selvittämään, min-kä tyyppiset kotitaloudet velkaantuvat ja kuinka suuria riskejä velkaantumises-ta kotitalouksille aiheutuu.

Tässä artikkelissa tarkastellaan suomalaisten kotitalouksien velkaantumista yhden mikroaineiston, ns. tulonjaon palveluaineiston, valossa.¹ Lähestymistapa on pääasiassa kuvaileva ja keskeisiä teemoja esille nostava: tarkoituksena on selvittää velkaantumisen nykytilaa ja kehitystrendejä sekä verrata Suomen ja muiden maiden tilannetta.

Suomen Pankin käytettävissä oleva tulonjaon palveluaineisto kattaa tällä hetkellä vuodet 1989–2003. Aineisto tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman suomalaisten kotitalouksien velkaantumiseen rahoitusmarkkinoiden 1980-luvun liberalisoinnin jälkeisenä ajanjaksona. Aineiston antama kuva velkaantumisen nykytilasta on joiltakin osin vanhentunut. Erityisesti on huomattava, että kotitalouksien velkaantuminen on voimakkaasti kasvanut vuoden 2003 jälkeen.

¹ Tulonjaon palveluaineisto on Tilastokeskuksen ylläpitämä tilasto, johon on kerätty vuosittain noin 25 000–30 000 henkilön sosioekonomiseen asemaan, tuloihin ja velkoihin liittyviä tietoja. Osa tiedoista perustuu verotusrekistereihin ja osa on kysytty kotitalouksilta suoraan. Aineistoa on kerätty vuodesta 1989 lähtien, ja tällä hetkellä viimeinen otoksessa mukana oleva vuosi on 2003.

Suomalaisten kotitalouksien velkaantuminen vuonna 2003

Vuonna 2003 noin puolella suomalaisista kotitalouksista oli velkaa (taulukko 1). Asuntovelkaa oli 28 prosentilla, opintovelkaa 11 prosentilla ja muuta velkaa 29 prosentilla kotitalouksista.

Velallisten kotitalouksien mediaanivelka oli 20 000 euroa eli noin kaksi kolmasosaa käytettävissä olevista tuloista. Velanhoidokulujen osuus käytettävissä olevista tuloista oli velallisella mediaanikotitaloudella alle kymmenys. Noin 6 % velallisista kotitalouksista

Taulukko 1.

Tietoa kotitalouksien velkaantumisesta vuonna 2003

	Velallisten kotitalouksien osuus, %	Mediaanivelka, euroa	Velka per tulo, mediaani, %	Velanhoidokulut suhteessa tuloihin, mediaani, %	Velanhoidokulut mediaani, euroa	Ylivelkaantuneiden osuus, %
Kaikki kotitaloudet	51,2	500	2,3			3,1
<i>Kotitaloudet, joilla on velkaa</i>						
Koko otos		20 000	65,9	7,1	2 400	5,9
<i>Päämiehen ikä, vuotta</i>						
Alle 35	69,8	16 000	69,6	5,6	1 200	5,4
35–44	75,6	39 100	101,4	11,8	4 440	6,2
45–54	63,1	22 000	58,0	6,8	2 725	7,3
55–64	38,6	12 800	40,3	3,9	1 457	3,2
Yli 65	10,8	6 500	30,0	2,2	499	8,3
<i>Tulodesiili</i>						
Alle 20 %	28,0	4 000	41,8	1,2	125	19,8
20–39,9	40,6	8 000	42,9	3,3	600	9,0
40–59,9	51,4	18 000	66,6	6,8	1 747	6,3
60–79,9	65,1	33 642	88,7	10,4	4 000	2,9
80–89,9	73,2	38 000	78,8	10,1	4 810	1,6
90–100	68,2	50 000	72,4	8,4	5 760	0,9
<i>Suurkeskus</i>						
Helsinki	51,5	14 783	45,9	5,4	1 497	8,0
Helsingin ympäryskunnat	58,2	23 525	68,3	7,3	2 520	5,7
Muut suuret yliopistokunnat	50,9	12 321	55,3	4,3	1 100	6,7
Muut suuret kunnat	45,4	20 000	65,8	8,2	2 422	5,0
Muut	51,2	25 700	76,9	8,4	3 000	5,5
<i>Kotitaloustyyppi</i>						
Yksin asuvat	49,7	9 907	57,7	4,4	758	10,2
Lapsettomat parit	59,0	20 000	53,4	5,3	1 996	2,6
Yksinhuoltajat	68,5	11 000	52,5	6,5	1 600	16,3
Parit, joilla lapsia	80,0	45 000	100,4	11,5	5 000	3,6
Vanhukset	9,8	5 046	23,6	1,8	420	7,3
Ei tietoa	48,9	20 000	47,3	4,2	1 800	5,6
<i>Päämiehen koulutustaso</i>						
Ei tutkintoa	57,2	19 000	64,4	6,5	1 908	6,5
Keskiasteen tutkinto	62,3	29 000	73,7	9,5	3 500	4,0
Alempi korkeakoulututkinto	64,8	30 417	86,6	9,0	3 600	3,3
Ylempi korkeakoulututkinto	66,2	40 000	80,7	9,9	4 500	2,8
Tutkijakoulu	67,0	32 000	71,7	10,8	5 531	0,0
Ei tietoa	32,3	11 000	46,8	3,8	998	9,3

Lähde: Tilastokeskus, tulonjaon palveluaineisto.

(eli noin 3 % kaikista kotitalouksista) ilmoitti olevansa ylivelkaantuneita.²

Päämiehen iän mukainen jaottelu paljastaa, että velallisten kotitalouksien osuus kaikista kotitalouksista ja velan määrä velallisella mediaanikotitaloudella olivat suurimmat varhaiskeski-ikäisten (35–44 -vuotiaiden) kotitalouksissa. Myös velallisten kotitalouksien velanhoidokulujen tulo-osuus oli tässä ikäryhmässä suurempi kuin muissa ikäryhmissä. Velallisista kotitalouksista kaikkein vanhimpien (yli 65-vuotiaiden) joukossa oli suurempi osuus ylivelkaantuneita kuin muissa ikäryhmissä.

Jaottelu kotitalouden tyyppin mukaan paljastaa, että mediaanivelka ja velanhoidokulujen tulo-osuuden mediaani olivat suurimmat velallisilla lapsiperheillä. Ylivelkaantuminen oli yleisintä yksinhuoltajaperheissä. Tässä ryhmässä lähes kuudesosa velallisista kotitalouksista oli ylivelkaantuneita.

Velkaantuminen ei ole pelkästään suurimpia kasvukeskuksia koskeva ilmiö. Karkeimman, ns. suurkeskusjaottelun mukaan suhteellisesti suurin velallisten kotitalouksien osuus oli Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla. Helsingissä ylivelkaantuneiden osuus velkaantuneista kotitalouksista oli isompi kuin muissa suurkeskuksissa. Velkaantuneiden kotitalouksien mediaanivelka oli kuitenkin suurin aluekeskusten ulkopuolella olevissa pienemmissä kunnissa. Velkaantumisasteeltaan³ ja ylivelkaantumiseltaan

kymmenen suurinta ja pienintä ns. seutukuntaa käyvät ilmi taulukosta 2. Pienissä maaseutukunnissa velkaantuneimpia olivat johtavassa asemassa olevat ja pienyrittäjät.

Yleisemminkin koko maan tasolla päämiehen ammattiluokituksen mukaisessa tarkastelussa velkaantuneiden kotitalouksien suurimmat mediaanivelkaantumisasteet olivat johtavassa asemassa olevilla, tyypillisesti melko suurituloisilla. Ylivelkaantuneiden osuus velkaantuneista on suurin pienipalkkaisten ammattiryhmissä. Koulutusasteen mukaisessa tarkastelussa velallisten kotitalouksien mediaanivelkaisuusasteet olivat suurimmat kotitalouksissa, joiden päämies on korkeasti koulutettu.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kotitalouksien velkaantuminen ei liity pelkästään pääkaupunkiseudun lapsiperheiden tilanteeseen. Toisena velkaantumisalueena nousevat esille maaseutukunnat. Ikäryhmäkohtaisessa tarkastelussa nimenomaan varhaiskeski-ikäisten (35–44 -vuotiaiden) perheet erottuvat velkaisimpina.

Uutta on myös, että ylivelkaantuneiden osuus velallisista kotitalouksista on suurin vanhuskotitalouksissa. Tässä ikäryhmässä kuitenkin vain harvalla (10 prosentilla) on ylipäättään velkaa. Ilmiön selitys saattaa olla se, että suomalaiset ovat perinteisesti pyrkineet maksamaan velkansa pois ennen siirtymistään eläkkeelle. Velallisista eläkeläiskotitalouksista suhteellisen suuri osa on niitä, jotka eivät ole kyenneet maksamaan velkojaan pois aikaisemmassa elämänsä vaiheessaan.

² Ylivelkaantumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa velkojen määrä kotitalouden oman arvion mukaan ylittää selviytymisrajan.

³ Velkaantumisaste lasketaan tässä selvityksessä jakamalla kotitalouden kokonaisvelka käytettävissä olevilla tuloilla.

Taulukko 2.

Mediaanivelkaantumisaste ja ylivelkaantuneiden osuus velallisista kotitalouksista seutukunnittain ja ammattiryhmittäin*

	Velkaantu- misaste, %		Ylivelkaan- tuneiden osuus, %
Suurimmat 10 seutukunnittain			
Järviseutu	152	Siikalatva	19,3
Forssa	139	Kehys-Kaimuu	17,9
Hämeenlinna	134	Pohjois-Lappi	16,4
Kyrönmaa	131	Tunturi-Lappi	14,9
Eteläiset seinänaapurit ¹⁾	130	Etelä-Pirkanmaa	14,6
Jakobstadsregionen	128	Imatra	13,5
Keuruu	126	Kyrönmaa	13,1
Åboland–Turunmaa	117	Savonlinna	12,4
Ålands landsbygd	115	Suupohja	12,3
Sydösterbottens kustregion	115	Ålands skärgård	11,8
Pienimmät 10 seutukunnittain			
Viitasaari	44	Äänekoski	0,0
Mariehamns stad	42	Pieksämäki	0,0
Nivala–Haapajärvi	41	Kaustinen	0,0
Pohjois-Satakunta	41	Luoteis-Pirkanmaa	0,0
Suupohja	40	Härmänmaa	0,0
Rauma	40	Outokumpu	0,0
Kehys-Kaimuu	40	Viitasaari	0,0
Pielisen Karjala	38	Mariehamns stad	0,0
Loviisa	38	Pohjois-Satakunta	0,0
Ålands skärgård	2	Loviisa	0,0
Ammattiryhmittäin			
Ylimmät virkamiehet ja järjestöjen johtajat	208,6	Maa- ja metsätalouden avustavat työntekijät	16,1
Pienyritysten johtajat	128,6	Ei toiminut ammatissa	16,0
Liikenneopettajat ym.	91,9	Mallit, myyjät ja tuote-esittelijät	9,6
Sotilaat	90,6	Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	8,5
Muut palvelutyöntekijät	89,6	Pienyritysten johtajat	6,5
Matemaattis-luonnontieteelliset ja tekniikan erityisasiantuntijat	89,2	Prosessityöntekijät	6,0
Kaivos-, louhos- ja rakennustyöntekijät	88,7	Ylimmät virkamiehet ja järjestöjen johtajat	5,7
Palvelu- ja suojeletyöntekijät	86,1	Hienomekaniikan ja taideolosuhteiden työntekijät	5,6
Yritysten ja muiden toimintayksiköiden johtajat	85,6	Luonnontieteen ja tekniikan asiantuntijat	5,5
Opettajat ja muut opetusalan erityisasiantuntijat	84,0	Toimistotyöntekijät	4,9
Konepaja- ja valimotyöntekijät sekä asentajat ja korjaajat	81,5	Kaivos-, louhos- ja rakennustyöntekijät	4,6
Prosessityöntekijät	80,0	Teollisuuden ja rakentamisen avustavat työntekijät	3,9
Teollisuustuotteiden valmistajat ja kokoonpanijat	78,8	Muut palvelutyöntekijät	3,7
Muiden alojen erityisasiantuntijat	78,5	Liikenneopettajat ym.	3,6
Toimistotyöntekijät	77,8	Asiakaspalvelutyöntekijät	3,4
Luonnontieteen ja tekniikan asiantuntijat	75,2	Kuljettajat, vesiliikennetyöntekijät ym.	2,9
Hienomekaniikan ja taideolosuhteiden työntekijät	66,3	Muiden alojen erityisasiantuntijat	2,3
Asiakaspalvelutyöntekijät	62,9	Konepaja- ja valimotyöntekijät sekä asentajat ja korjaajat	2,0
Mallit, myyjät ja tuote-esittelijät	59,6	Maa- ja metsätaloustieteiden ja terveydenhuollon asiantuntijat	1,8
Maa- ja metsätaloustieteiden ja terveydenhuollon asiantuntijat	57,0	Muut valmistustyöntekijät	1,7
Kuljettajat, vesiliikennetyöntekijät ym.	53,5	Teollisuustuotteiden valmistajat ja kokoonpanijat	1,5
Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	51,9	Yritysten ja muiden toimintayksiköiden johtajat	1,5
Maa- ja metsätalouden avustavat työntekijät	49,4	Matemaattis-luonnontieteelliset ja tekniikan erityisasiantuntijat	1,1
Muut valmistustyöntekijät	46,6	Opettajat ja muut opetusalan erityisasiantuntijat	0,8
Teollisuuden ja rakentamisen avustavat työntekijät	46,0	Sotilaat	0,0
Ei toiminut ammatissa	35,2	Palvelu- ja suojeletyöntekijät	0,0

* Seutukuntia koskevissa laskelmissa voi olla pienestä otoskoosta johtuvaa harhaa.

1) Eteläiset seinänaapurit ovat: Ilmajoki, Jalasjärvi, Kurikka, Nurmo, Peräseinäjoki, Seinäjoki ja Ylistaro.

Lähde: Tilastokeskus, tulonjaon palveluaineisto.

Velkaantumisen kehitystrendejä

Aineiston avulla voidaan tarkastella velkaantumisen kehitystä vuodesta 1989 vuoteen 2003. Siinä kiinnostävät huomiota seuraavat neljä kehitystrendiä:

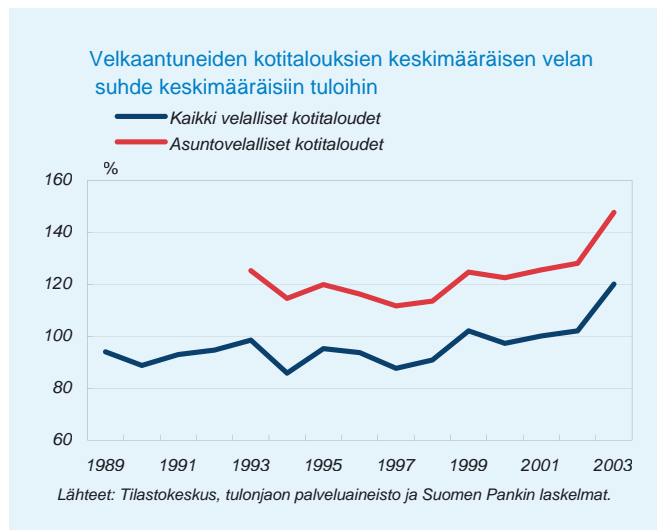
- velkaantumisen kasvu
- velkaantuneiden muuttuminen entistä enemmän keski-ikäisiksi, lapsiperheiksi ja hyvätuloisiksi
- velanhoidokulujen tulo-osuuden pieneneminen
- ylivelkaantumisen väheneminen (vuoden 1998 jälkeen).

Yksi velkaantumisen kasvun indikaattori on velallisten kotitalouksien mediaanivelan kasvu noin 10 000 eurosta 20 000 euroon vuosien 1989 ja 2003 välillä. Samaan aikaan velallisten kotitalouksien mediaanivelkaantumisaste nousi 50 prosentista 60 prosenttiin. Velallisten kotitalouksien keskimääräisen velan suhde keskimääräiseen tuloon suureni noin 90 prosentista 120 prosenttiin (kuvio 1).

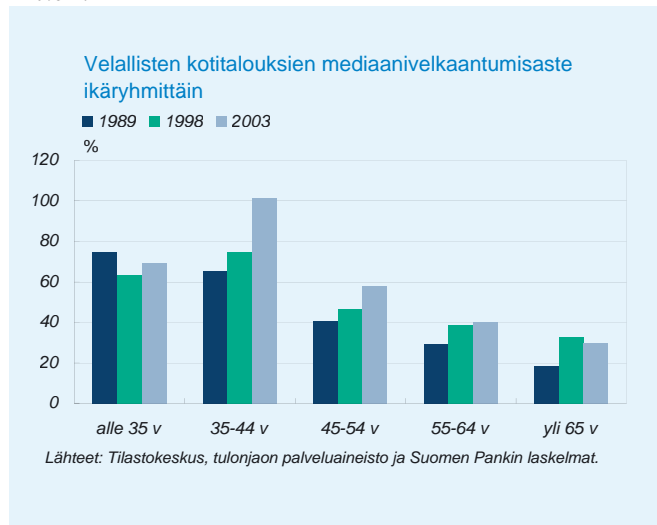
Tarkasteltaessa velan koon kasvua ja velkaantumisasteen nousua 1990-luvun pankkikriisin jälkeisenä ajanjaksona havaitaan, että kun vielä vuonna 1998 yli 100 000 euron lainoja oli vain 3 prosentilla velallisista kotitalouksista, tämä osuus oli kasvanut 10 prosenttiin vuonna 2003 (taulukko 3). Samaan aikaan niiden kotitalouksien osuus, joiden lainamäärä ylittää käytettävissä olevat vuositulot, oli suurentunut 35 prosentista 38 prosenttiin kaikista velallisista kotitalouksista. Suuruudeltaan yli 300 000 euron velkojen osuus kokonaisvelasta on kasvanut nollassa yli kymmenykseen kaikesta velasta.

Velkaantuneiden muuttuminen aiempaa enemmän keski-ikäisiksi, lapsi-

Kuvio 1.

Kuvio 2.

perheiksi ja hyvätuloisiksi nousee vahvasti esille tulojaon palveluaineistosta. Velkaantumisaste on noussut vuoden 1989 jälkeen kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi nuorimmassa, alle 35-vuotiaiden ryhmässä (kuvio 2). Erytisen voimakkaasti velkaantuminen on lisääntynyt varhaiskeski-ikäisten (35–44 -vuotiaiden) kotitalouksissa. Velkaantumisen kasvu on ollut voimakkainta ylemmissä tuloluokissa ja lapsiperheissä.

Velkaantumisen kasvusta huolimatta velkaantuneiden kotitalouksien velanhoitokulujen tulo-osuus on tyypillisesti pienentynyt. Kun vuonna 1989 velkaantuneiden kotitalouksien tuloista meni 11 % velanhoitokuluihin (mediaani), oli tämä osuus vuonna 2003 enää 7 %. Velanhoitokulujen suhteellinen väheneminen selittyy osaltaan korkojen laskulla sekä laina-aikojen pidentymisellä, joka pienentää lyhennysten määrää. Velanhoitokulujen osuus käytettävissä olevista tuloista oli vuonna 2003 kaikissa ikäryhmissä pienempi kuin vuonna 1989 (kuvio 3). Erityisen paljon

velanhoitokulujen tulo-osuus on pienentynyt kaikkein nuorimpien kotitalouksissa. Osittain tämä nuorten tilanteen kehitys liittyy opintolainajärjestelmän 1990-luvun alun uudistukseen, jonka jälkeen opintolainojen nostaminen on selvästi vähentynyt. Velanhoitokulujen osuus käytettävissä olevista tuloista on supistunut erityisen voimakkaasti pienimmissä tuloluokissa.⁴

⁴ Vuoden 2003 jälkeen kotitalouksien velkaantuminen on voimakkaasti lisääntynyt ja velanhoitokulujen tulo-osuus on mahdollisesti alkanut kasvaa. Asuntovelallisten kotitalouksien velanhoitokulujen tulo-osuus oli vuonna 2005 suurempi kuin vuonna 1998 (Hyytiäinen – Johansson – Määttä 2006).

Taulukko 3.

Velkaantuneiden kotitalouksien ja velan jakauma velkaantumisasteen ja velan koon mukaan vuosina 1998 ja 2003, %									
Prosenttiosuus velkaantuneista kotitalouksista									
	Alle 20 000	20 000 60 000	60 000 100 000	100 000 150 000	150 000 200 000	200 000 300 000	300 000 400 000	Yli 400 000	Yhteensä
Vuosi 1998									
Alle 100	55	12	0	0	0	0	0	0	67
100–199	3	14	4	0	0	0	0	0	21
200–299	0	3	4	1	0	0	0	0	8
300–	0	1	1	1	0	0	0	0	5
Yhteensä	58	31	9	2	1	0	0	0	100
Vuosi 2003									
Alle 100	46	14	1	0	0	0	0	0	61
100–199	1	11	7	1	0	0	0	0	20
200–299	0	2	5	3	1	0	0	0	10
300–	0	1	2	3	1	1	0	0	8
Yhteensä	48	28	14	7	2	1	0	0	100
Prosenttiosuudet velasta									
Vuosi 1998									
Alle 100	14	14	1	0	0	0	0	0	29
100–199	1	21	10	1	0	0	0	0	34
200–299	0	5	10	3	1	0	0	0	20
300–	0	3	4	5	3	2	1	1	17
Yhteensä	16	43	25	9	4	2	1	1	100
Vuosi 2003									
Alle 100	7	10	1	0	0	0	0	0	19
100–199	0	10	12	3	1	0	0	0	27
200–299	0	2	9	7	2	1	0	0	22
300–	0	1	4	7	4	5	2	9	32
Yhteensä	8	24	26	18	7	6	2	9	100

Lähteet: Tilastokeskus, tulonjaon palveluaineisto ja Suomen Pankin omat laskelmat.

Ylivelkaantumisen kehityksestä on havaintoja pankkikriisin jälkeiseltä ajalta. Vuosien 1998 ja 2003 välillä ylivelkaantuneiksi itsensä kokevien määrä pienentyi kaikissa ikäryhmissä, mutta erityisen paljon lähellä eläkeikää olevien kotitalouksissa (kuvio 4). Suuret ikäluokat ovat hoitaneet taloutensa hyvin. Ylivelkaantuminen on vähentynyt kaikissa tuloryhmissä, kotitaloustyypeissä ja suuralueilla.

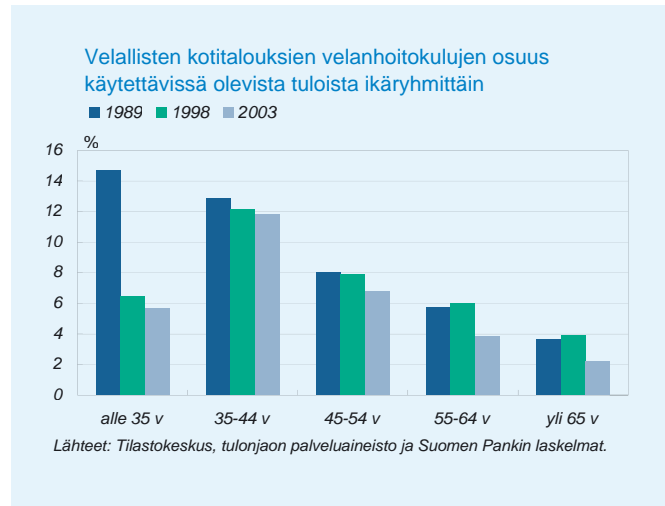
Kansainvälistä vertailua

Viime vuosina useat Välimeren maiden ja anglosaksisten maiden keskuspankit ovat julkistaneet mikroaineistoja hyödyntäviä selvityksiä kotitalouksien velkaantumisesta.⁵ Vaikka eri maissa käytettävien otosten laatu ja käsitteet voivat poiketa toisistaan, voidaan näistä tutkimuksista saatuja tuloksia verrata suuntaa-antavasti Suomen tilanteeseen.

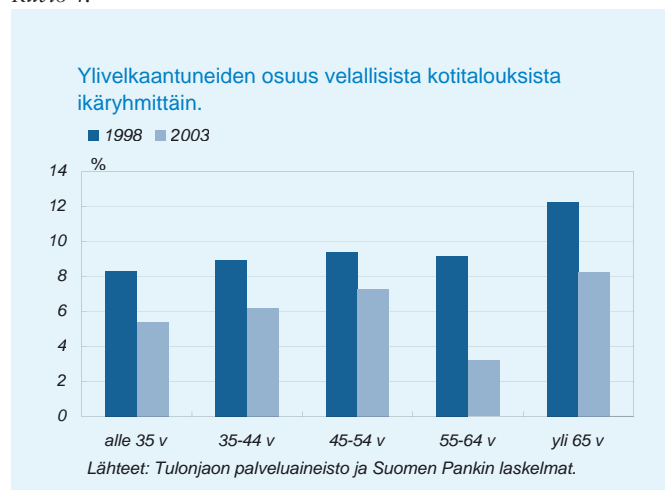
Velallisten kotitalouksien osuus kaikista kotitalouksista oli Suomessa vertailumaihin nähden keskimääräinen (kuvio 5). Velallisten kotitalouksien osuus oli suurin anglosaksisissa maissa (Iso-Britannia, Yhdysvallat, Australia) ja pienin Välimeren maissa (Italia, Portugali, Espanja). Suomen tilanteessa herättää huomiota velallisten kotitalouksien osuuden voimakas väheneminen vanhimpiin ikäryhmiin mentäessä. Suomessa velkaantuminen oli ikääntyneiden kotitalouksissa vertailuryhmään nähden harvinaista. Tämä vahvistaa sitä yleistä

⁵ Kotitalouksien velkaantumista ovat selvittäneet Bower – Martinez-Carrascal – Velilla (2005), Farinha (2004), May – Tudela – Young (2004), Cava – Simon (2003), Aizcorbe – Kennickell – Moore (2003) ja Magri (2002). Tässä esitettävät Australian ja Portugalin luvut ovat suuntaa-antavia.

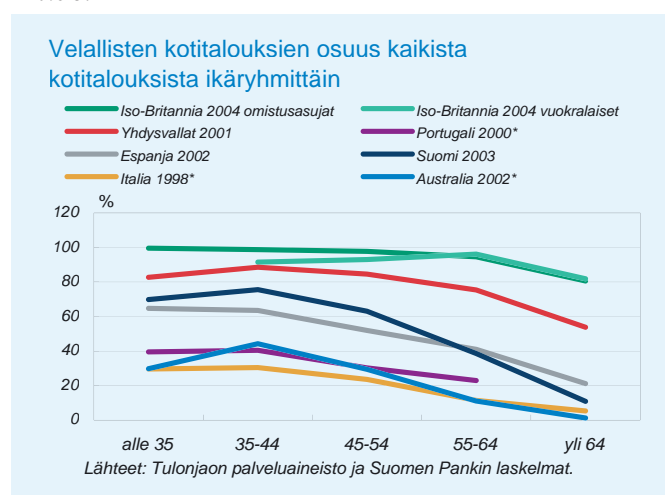
Kuvio 3.

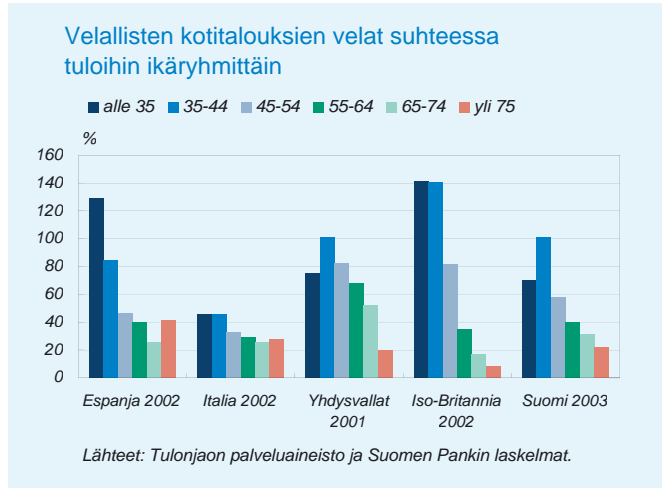
Kuvio 4.

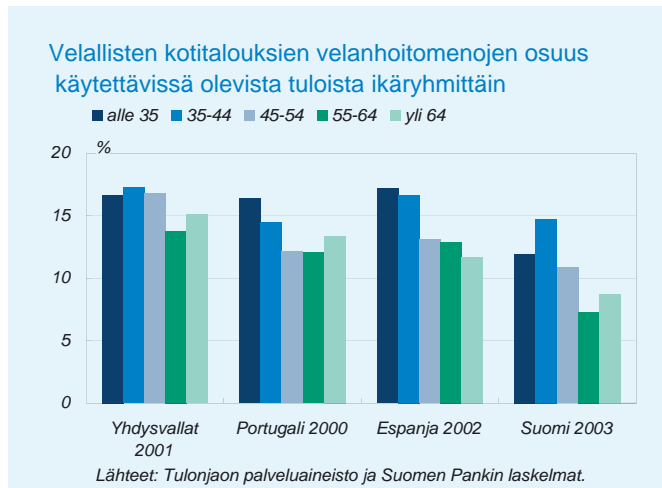
Kuvio 5.

Kuvio 6.

Kuvio 7.

näkemyistä, että Suomessa velat on perinteisesti maksettu nopeasti pois.

Velallisten kotitalouksien velkaantumisaste ikäryhmittäin (mediaanitieto) Suomessa ja neljässä vertailumaassa esitetään kuviossa 6. Suomalaisten velkaantuneiden kotitalouksien velkaantumisaste oli matalampi kuin Isossa-Britanniassa, mutta useimmissa ikäryhmissä korkeampi kuin Välimeren maissa. Suomalaisten velkaantuneiden kotitalouksien velkaprofiili muistutti yhdysvaltalaisien kotitalouksien velkaantumisprofiilia.

Suomessa velanhoitomenojen suhde kotitalouksien tuloihin oli pienempi kuin neljässä vertailumaassa (kuvio 7). Erityisesti vanhimmissa ikäryhmissä velanhoitomenojen tulo-osuus oli Suomessa pieni. Ainoastaan varhaiskeski-ikäisten (35–44 -vuotiaiden) kotitalouksissa velanhoitomenojen tulo-osuus oli Suomessa vertailuaineistoon nähden keskimääräinen. Tarkastelussa on kuitenkin huomattava, että vertailuajankohta vaihtelee maittain. Suomen tiedot kuvastavat vuoden 2003 tilannetta, jolloin euroalueen korot olivat alempana kuin vielä vuosina 2001–2002. Tämä selittänee osaltaan Suomen suhteellista asemaa. Laina-aikojen eroista, jotka voisivat myös osaltaan selittää tuloksia, ei ole saatavilla vertailukelpoista tietoa.

Mikroaineiston käyttö velkaantumisen tarkastelussa

Tulonjaon palveluaineisto täydentää rahoitusmarkkinatilastoista ja muista lähteistä saatavaa kuvaa velkaantumisen kehityksestä. Tässä tutkimuksessa aineistoa on käytetty yleiskuvan luomiseksi velkaantumisesta vuonna 2003, velkaantumisen kehitystrendien tarkastelemiseksi sekä kansainvälisiin vertailuihin.

Tulonjaon palveluaineisto antaa mahdollisuuden myös syvällisempään tutkimukseen velkaantumisen taustatekijöistä. Mikroaineistoilla tehdyistä tutkimuksista on kansainvälisesti joitakin esimerkkejä. Aineiston avulla voidaan esimerkiksi tehdä laskelmia koron muutosten vaikutuksista kotitalouksien asemaan ja ylivelkaantumiseen. Jatko-tutkimuksille on siten runsaasti tilaa.

Lähteet

Aizcorbe, A. – Kennickell, A. – Moore K. (2003) ”Recent Changes in U.S. Family Finances: Evidence from the 1998 and 2001 Survey of Consumer Finances”. Federal Reserve Bulletin. Tammikuu.

Bower, O. – Martinez-Carrascal, C.– Velilla, P. (2005) ”The Wealth of Spanish Households: A Macroeconomic Comparison with the United States, Italy and the United Kingdom”. Banco D’España Economic Bulletin. Heinäkuu.

Cava, G. – Simon, J. (2003) ”A Tale of Two Surveys: Household Debt and Financial Constraints in Australia”. Research Discussion Paper 2003–08. Reserve Bank of Australia.

Farinha, L. (2004) ”Households’ Debt Burden: An Analysis Based on Microeconomic Data”. Banco de Portugal. Economic Bulletin. Syyskuu.

Hyytinen, A. – Johansson, E. – Määttänen, N. (2006) ”Omistusasunnon ja asuntolainan rooli kodin taloudessa”. Kansantaloudellinen aikakauskirja 2006/1.

Magri, S. (2002) ”Italian Households’ Debt: Determinants of Demand and Supply”. Banca D’Italia Termi di Discussione del Servizio Studi. Number 454. Lokakuu.

May, O. – Tudela, M. –Young, G. (2004) ”British Household Indebtedness and Financial Stress: a Household-level Picture”. Bank of England Quarterly Bulletin. Winter.

Miles, D. (2005) ”Incentives, Information and Efficiency in the UK Mortgage Market”. The Economic Journal. Vol 82.